

8. olvasólecke: Az idézés szabályai

A következő fejezetben az idézés szabályait és formáit nézzük végig. A többi fejezethez képest jelentős változást láthatunk majd, mivel ebben a részben nem a Forum hivatkozási szabályai jelennek meg.¹

Ez a fejezet azért lesz más, hogy lássuk, többféle hivatkozási forma is létezik a tudományos kutatási tevékenységhez kapcsolódóan. Ezek mindegyike megfelelő változat lehet. Különbség csak ott van bennük, hogy a fogadó „intézménynek”, legyen szó szakmai folyóiratról, szakdolgozat esetében kari szabályzatról, melyek az érvényes elvárásai.

8.1. Az idézés általános szabályai

Mielőtt elkezdjük megírni a kutatási tevékenységünk eredményeiről szóló írásbeli beszámolóinkat, a következő általános jellegű szabályokat és előírásokat kell figyelembe venni és átgondolni:

1. Ha szó szerint idézünk mondatokat egy tanulmányból vagy könyvből, akkor a mondatokat helyezzük idézőjelek közé!

2. Ha nem szó szerint idézünk, hanem összefoglaljuk a felhasznált forrásban leírtakat, akkor is kell hivatkozni, mivel más kutatási eredményét használtuk fel ebben az esetben is saját kérdéseink megválaszolásakor, illetve annak elméleti alátámasztásául. Hivatkozásra minden bekezdés után szükség van, amennyiben az adott bekezdésben forrást használtunk.

3. Vagyis forráshasználatnál: hivatkozni, hivatkozni, hivatkozni kell, különben plágiumot alkotunk:

„Plágium: olyan jogellenes »alkotás«, amelyet a jogsértő személy egy másik műről másolt és a saját neve alatt adott ki, tett hozzáférhetővé.”²

¹ A szerző megjegyzése: A többi olvasólecke esetében a Forum rendszerét alkalmaztam. L. 1. számú melléklet. Ebben a fejezetben a Forum hivatkozási formái nem fognak megjelenni a törzsszövegben és egyes mintául szolgáló lábjegyzeteken sem.

² HEPP NÓRA (2017): *A szerző jogi korlátai*. In: Legeza Dénes (szerk.) Szerző jog mindenkinek. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, p. 135. Letölthető a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala hivatalos oldaláról: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/szerzoi_jog_mindenkinek_web_fin.pdf (Letöltés ideje: 2020. szeptember 21.)

Azaz szerzői jogi jogsértést követünk el:

„Szerzői jogi jogsértést az követ el, aki engedély nélkül vagy a szerződés, esetleg a törvényi felhatalmazás keretein túllépve használ fel jogvédett tartalmakat, illetve sérti meg a személyhez fűződő jogokat. E magatartások közvetlen jogsértést eredményeznek.”³

4. A hivatkozás lehet **szövegen belüli, azaz belső és lehet lábjegyzetes hivatkozás.** Először mindig informálódjunk arról, van-e külön szabályzata, elvárásrendszere annak a kiadványnak, intézménynek, melynek írásmunkánkat szánjuk.

5. **Amennyiben nincsenek részletes előírások, csak annyi, hogy a források jelölésére lábjegyzetet alkalmazunk, akkor a fő szabály a KÖVETKEZETESSÉG.** A következetesség azt jelenti, hogy ha úgy döntünk, hogy a megjelenés évszámát a szerző neve mögött helyezzük el, az összes hivatkozásnál így szerepeljen. Amennyiben internetes forrásokat használunk, döntsük el, a letöltés megnevezésére mit alkalmazunk. A többi, következetességre vonatkozó előírásokat a továbbiakban az egyes példáknál részletezzük.

8.2. Belső hivatkozás

Ebben az esetben az idézet, vagy az „átfogalmazott szöveg” mögött zárójelben helyezzük el a hivatkozást.

8.2.1. Szó szerinti idézés (teljes szöveg):

„A bulvár jelentőségét a magyar politikusok is felismerték, azaz ráébredtek: nem csupán a munkájukkal, hanem életük fontos eseményeinek közszemlére tételével is befolyásolhatják a róluk kialakított képet.” (Szakács, 2008. 345.) vagy (Szakács: 2008. 345.) vagy (Szakács, 2008: 345) vagy (Szakács, 2008. 345. p.) vagy (Szakács, 2008: 345. p.) vagy (Szakács, 2008. p. 345.)

³ MEZEI PÉTER (2017): *Bevezetés az összehasonlító szerzői jogba.* In: Legeza Dénes (szerk.) Szerző jog mindenkinek. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, p. 325. Letölthető a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala hivatalos oldaláról: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/szerzoi_jog_mindenkinek_web_fin.pdf (Letöltés ideje: 2020. szeptember 21.)

8.2.2. Szó szerinti idézés, ha nem a mondat elejéről idézünk, akkor (...) -tal kell bevezetni, azaz:⁴

„(...) azaz ráébredtek: nem csupán a munkájukkal, hanem életük fontos eseményeinek közszemlére tételével is befolyásolhatják a róluk kialakított képet.” (Szakács, 2008.)⁵

8.2.3. Szó szerinti idézés, ha a mondaton belül hagyunk ki szövegrészt, akkor a kihagyott szövegrész helyére szögletes zárójel kerül:

„A bulvár jelentőségét a magyar politikusok is felismerték [...] életük fontos eseményeinek közszemlére tételével is befolyásolhatják a róluk kialakított képet.” (Szakács, 2008.)⁶

8.2.4. Szó szerinti idézésnél, ha nem a mai írásmódnak felel meg a szöveg, vagy helyesírási hiba van benne a következőket kell tenni (a mintában pirossal jelöltem a hibát, utána szerepel az, amit megjegyzésként be kell írni):

„A bulvár jelentőségét a magyar politikusok is felismerték, azaz ráébredtek: nem csupán a munkájukkal, hanem életük fontos eseményeinek köszszemlére (sic!) tételével is befolyásolhatják a róluk kialakított képet.” (Szakács, 2008.)⁷

8.2.5.. Az „átfogalmazott szöveg”:

Ebben az esetben nincsenek idézőjelek, mivel nem szó szerint idézünk, **de a hivatkozás nem maradhat el, mivel ebben az esetben is más gondolatait használtuk fel:**

1995-ben már a magyar lakosság 12 százaléka olvasott rendszeresen bulvárlapot. Ez magyarázható egyrészt a médiafogyasztási szokások megváltozásával, azaz azzal, hogy a magyar lakosság egy része, akik nehezen élték meg a rendszerváltással járó gazdasági és

⁴ Ez vonatkozik a fordítottjára is, azaz, ha a mondatot nem fejezik be, a végén is (...) -tal jelöljük, hogy az eredeti szövegben nem ért véget a mondat.

⁵ Hivatkozási forma: Politikatudományi Szemle.

⁶ Hivatkozási forma: Politikatudományi Szemle.

⁷ Hivatkozási forma: Politikatudományi Szemle.

politikai nehézségeket, a menekülést (escapism) választották, tehát elfordultak a minőségi lapoktól, másrészt a magyar bulvárlapok olvasótáborának egy részét a társadalom jobb módú csoportjai alkotják, azok, akik egy politikai napilap mellé második újságnak bulvárlapot vásárolnak. (Gulyás, 2000.)

8.2.6. Ugyanazon szerző több művét is hivatkozzuk, ami ugyanabban az évben jelent meg:

Akár szó szerint idézünk, akár „átfogalmazzuk” a forrás számunkra szükséges részét, ha egy szerző több művére is hivatkozunk, ami ugyanabban az évben jelent meg, a következőképpen jelöljük (ebben az esetben is hozzáírjuk az oldalszámot is):

Mindhárom oldalszám jelölés jó, amennyiben idegen nyelvű forrást is használnak, akkor célszerű végig pp-vel jelölni az oldalszámokat.

(Trócsányi, 2009a: 15-17. o.)

(Trócsányi, 2009b: pp. 14-21.)

(Trócsányi, 2009c: 33-47.)⁸

8.3. Lábjegyzetes hivatkozás

Ha egy fejezeten belül több forrást is használunk, akkor a forrást minden bekezdés végére be kell szúrni lábjegyzet formájában.

Ha egy bekezdésben több forrást is használunk, akkor annak a mondatnak a végére kell a lábjegyzetet beszúrni, ahol véget ér a forrás használata. Természetesen a következő forráshasználatot is jelölni kell, ugyanúgy annak a mondatnak a végén (a bekezdésen belül), ahol véget ér a forrás használata.

Ha új bekezdést kezdünk, akkor újra kell kezdeni a hivatkozást is! Ha ugyanaz a forrás, akkor is. Ez utóbbi esetben használható a rövidített hivatkozás, az u.o. rövidítés vagy az „ibidezés” is. Ha egy szerző több művére is hivatkozunk, ami ugyanabban az évben jelent meg, azt a lábjegyzetben is ugyanúgy kell jelölni, mint a 8.2.6. pontban leírtaknál, csak a zárójel nem kell.

⁸ Mindhárom oldalszám jelölés releváns, az előírásoktól, illetve ha nincs ilyen a választott módszertől függ, melyiket alkalmazzuk.

8.3.1. Lábjegyzetes hivatkozás formái:

8.3.1.1. Első hivatkozás:

Amikor először hivatkozunk egy forrásra, akkor a lábjegyzetben minden adatot kiírunk, kivéve az ISBN/ISSN számot. A forrásnak nem a teljes terjedelmét, hanem csak azokat az oldalakat jelöljük, amelyeket az adott bekezdésben konkrétan használtunk.

Saját szerzős mű:

Majoros Pál (2004): A kutatómódszertan alapjai. Perfekt Kiadó, Budapest. pp. 15-18.⁹

vagy:

Majoros Pál (2004): A kutatómódszertan alapjai. Perfekt Kiadó, Budapest. p. 20.¹⁰

Szerkesztett mű:

Antalóczy Tímea – Kálmán Zsuzsa (2005): Médiaműfajok 1979-1996. In: Bajomi – Lázár Péter (szerk.) *Magyar médiatörténet a késő Kádár – kortól az ezredfordulóig*. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 199-201.¹¹

Szakmai folyóirat:

Körösényi András (2003): Politikai képviselet a vezérdemokráciában. *Politikatudományi Szemle*, Vol. 12, no. 4, pp. 105–109.¹²

Internetes forrás:

Körösényi András (2003): Politikai képviselet a vezérdemokráciában. Letölthető: Politikatudományi Szemle elektronikus oldala:

http://poltudszemle.hu/szamok/2003_4szam/2003_4_korosenyi.pdf (Utolsó letöltés ideje: 2020. szeptember 15.)¹³

⁹ A 15-18-ik oldalakat használtuk.

¹⁰ 20. oldalt használtuk.

¹¹ A mű címe dőlt betűs legyen.

¹² A folyóirat vagy a tanulmány címe dőlt betűs legyen.

¹³ Ha olyan forrást találunk interneten, amelynek van nyomtatott változata, az utóbbira hivatkozunk (L. Körösényinél a nyomtatott lenne a jó megoldás) abban az esetben, ha nincs elegendő nyomtatott hivatkozásunk.

8.3.1.2. Második hivatkozástól:

Amikor másodszer (többedszer) hivatkozunk ugyanarra a forrásra, a lábjegyzetben már elég a rövidített változat, vagyis:

Saját szerzős mű:

Majoros, 2004. pp. 15-18.¹⁴

vagy:

Majoros, 2004. p. 20.¹⁵

Szerkesztett mű: Antalóczy – Kálmán, 2005. pp. 199-201.

Szakmai folyóirat: Körösényi, 2003. pp. 105–109.

Internetes forrás:

Körösényi, 2003. pp 105-109. (Amennyiben van oldalszáma a netes forrásnak, ha nincs, nem jelöljük) http://poltudszemle.hu/szamok/2003_4szam/2003_4_korosenyi.pdf (Utolsó letöltés ideje: 2020. szeptember 15.)

8.3.1.3. Ha ugyanarra a forrásra hivatkoznak egymás után:

Előfordul, hogy egy forrásra egymás után többször hivatkozunk sorrendben, ekkor lehet „Ibidelni” (Ugyanottni).

Nyomtatott forrásnál:

Ibid. pp. 12-18.

Ibid. p. 20.

Internetes forrásnál:

Ibid. http://poltudszemle.hu/szamok/2003_4szam/2003_4_korosenyi.pdf (Utolsó letöltés ideje: 2020. március 25.)¹⁶

¹⁴ A 15-18-ik oldalakat használtuk.

¹⁵ A 20. oldalt használtuk.

¹⁶ Vagyis az Ibid után a link kell csak, és az utolsó letöltés ideje.

8.4. Példa a lábjegyzetes hivatkozáshoz – teljes változat (első hivatkozás):

„A bulvár jelentőségét a magyar politikusok is felismerték, azaz ráébredtek: nem csupán a munkájukkal, hanem életük fontos eseményeinek közszemlére tételeivel is befolyásolhatják a róluk kialakított képet.”¹⁷

¹⁷ Szakács Ildikó Réka (2008): A bulvársajtó által kialakított képek a politikusok személyiségéről. In: Csefkó Ferenc – Horváth Csaba (szerk.): *A demokrácia deficitje*. Pécs, PTE ÁJK – Pécs-Baranyai Értelmiségi Egyesület, 345. p.

8.5. Példa a lábjegyzetes hivatkozáshoz – rövid változat (második hivatkozástól):

„A bulvár jelentőségét a magyar politikusok is felismerték, azaz ráébredtek: nem csupán a munkájukkal, hanem életük fontos eseményeinek közszemlére tételével is befolyásolhatják a róluk kialakított képet.”¹⁸

¹⁸ Szakács, 2008. 345. o. vagy Szakács, 2008. p. 345.

Ellenőrző kérdések:

1. Melyek az idézés általános szabályai?
2. Mi a plágium?
3. Mi a belső hivatkozás?
4. Mire kell odafigyelni, ha szó szerint idézünk?
5. Mire kell odafigyelni, ha nem szó szerint idézünk?
6. Milyen adatokat kell feltüntetni az első lábjegyzetes hivatkozásnál?
7. Milyen adatokat lehet feltüntetni ugyanazon forrás esetében a második lábjegyzetes hivatkozástól?

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE